

Kjak



Annika Mittún Jacobsen

kringvarpsstjóri

Í Kringvarpi Føroya eru vit bara menniskju

Um føroyskt skal hava lív lagað, er átrokandi neyðugt, at vit gevast at keglast, um tað skal eita Bornholm ella Borgundarhólmur, um vit skulu hava eitt føroyskt ella altjóða stavrað, um málnevndin skal gera hetta ella hatta, og at nú mugu tey tosa rætt í Kringvarpinum. Skal nakað munagott henda, eiga vit at bretta upp um armar og føroyska telduspøl, teknifilmar, Ramasjang, Cartoon networks og leggja eina ætlan, hvussu eitt nú nýggja føroyska heimsatlasíð kann gerast partur av Google Maps

Málið má vera, har brúkarin er

Føroyingar hyggja, eins og fólk í øðrum londum, at sjónvarpi og eru dagliga á internetinum í fleiri tímar. Bókalesnaður harafturímóti er í stórari minking, og føroyingar flest síggja ikki ofta rætta stavseting og rættar føroyskar vendingar, eftir at tey eru farin úr skúlanum. So um ein fer at gera upp, so er ringt at fáa eyga á, hvar føroyingurin skal fáa íblástur til at viðlíkahalda og menna sín móðurmálsførleika í tí dagliga. Tí er átrokandi neyðugt at vit, eins og londini kring okkum hava gjørt í árávis, føroyska allar talgildu miðlarnar og ongantið ov skjótt byrja at brúka hesar í skúlunum. Las eina grein um, at skúlin ikki kann krevja, at børn skulu brúka teldur. Kann skúlin so heldur ikki krevja, at næmingarnir hava blýant, heftir, skúlatasku, fimleikaklæði og mangt annað, ið er neyðugt, tá ið eitt barn fer í skúla? Foreldur keypa mangt og hvat til barnið: fartelesfon, mótaklæði, góðgæti og sodavatn. Havi sjálv eina gamla teldu standandi á stovuborðinum, heima við hús, sum eg keypti brúka fyri kr. 500. Hesin hugburður til nýmótans miðlatøkni er helst grundað á eina vana-hugsan og móttøðu móti broytingum. Trupulleikin er bert, at so leingi føroyska tilfarið í skúlunum er alt ov

gamalt og ikki er har, sum børnini eru á internetinum, soaverður hetta ikki ein natúrligur partur av undirvísingini. Avleiðingin av hesum verður, at másligi førleikin hjá tí yngra ættarliðnum verður verri og verri.

Nógv verri at læra mál, tá ið ein er farin um tey triati

Eingin loyna er, at lættari er at læra mál á yngri árum. Ættarliðið, sum veksur upp í føroyska samfelagnum, hevur, sum Svenning Tausen er inni á í Dimmalætting fríggjadagin, holla útbúgving og "málfrøðingar í føroyskum máli tróta ikki, og kortini er málið kanska ongantið verri enn nú". Trupulleikin er, at har sum føroyingurin er á netinum ella í sjónvarpinum, er høvuðsmálið útlendskt. Soleiðis hevur tað verið frá barnsbeini, øll skúlaárini og eisini í dagliga vaksna-mannalívnum. Hetta merkir, at móðurmásligi førleikin ikki er á nóg høgum stigi, tá nýggja ættarliðið veksur upp, og verður starvsfólk í eitt nú Kringvarpinum. Sjálvsagt leggja vit í Kringvarpinum okkum eftir at tosa rætt føroyskt og hava regluliga málfrøðingknýttan at stovnum at undirvísa starvsfólkunum. Men fyri at kalla ein spaka fyri ein spaka, so er tað mótbrekka at læra tilkomin fólk eitt mál, sum tey ikki eru von at nýta ella hoyra í professionellum høpi.

Afturat hesum mugu føroyingar flestir av landinum, um tey ynskja sær eina hægri útbúgving. Tí hava tey, tá ið tey venda heimaftur, ikki hoyrt ella lisið rætt føroyskt í árávis. Eiga hesi smábørn, eru møguleikarnir at læra børnini føroyskt, avmarkaðir. So hóast føroyska málið og menningin av hesum er ein hornasteinur í øllum arbeiðinum, ið fer fram í Kringvarpinum, kennist tað mangan tungt at standa við hesari týdningarmiklu uppgávu, vitandi, at um ikki okkurt munagott hendir í dagligdegnum hjá tí vanliga føroyinginum, so verður hesin dystur tyngri og tyngri.

Vit eru bara menniskju

Samanumtikið kann sigast, at sjálvsagt hevur Kringvarp Føroya eina uppgávu og eina ábyrgd at gera sítt til at betra um másliga førleikan. Men eisini starvsfólk í Kringvarpinum eru partur av tí samfelagi, sum vit liva í, og eitt úrslit av tí málpolitikki ella mangul uppá sama, sum verður førdur her á landi. Ofta verður sagt, at føroyingar eru meiri tilvitaðir um málið enn eitt nú danir. Hetta er ein myta, sum snøkt sagt ikki passar. Danir hava júst nú stovnað eina barnarás, Ramasjang, ið sendir danskar barnasendingar størsta partin av samdøgρινum. Danir hava so langt aftur eg minnist, sett danska talu til teknirøðir, filmar, telduspøl

og annað. Hetta hevur ikki verið gjørt í Føroyum, og tí duga føroyingar sítt móðurmál nógv verri enn aðrar tjóðir duga. At hava málfrøðingar, ið gera nýggj orð og geva bókur út av ymsum slag, er sjálvsagt gagnligt fyri føroyska málið, men er ikki tað, sum flytur ta stóru fjøldina, ið veksur til við útlendskum máli meginpartin av gerandisdegnum.

Niðurstøða

Vit mugu burtur frá vana-hugsanini og venda kjakið um mál til at verða eitt kjak um, hvussu nýtt og gamalt føroyskt tilfar fær eina dimensjón, ið ger, at tað verður partur av dagligdegnum hjá vanliga føroyinginum. Vit mugu hugsa Google Maps, fartelesfonir, sosialu netmiðlarnar, filmar, talgildar bókur, útvarp, sjónvarp, skúla, arbeiðspláss, heimasíður o.s.fr. Vit mugu hugsa føroyska málið inn í samtidina, vit liva í.



Ole Wich

Klaga til Kringvarp Føroya

Til Kringvarp Føroya, Annika M. Jacobsen, stjóri

DANSKI komponisturin Kristian Blak og AMERIKANSKI floytuspælarin Sharon Weiss

Klage om sproglig formulering i Refleksjón d. 12. september 2010

Kære Annika

Jeg vil hermed klage over en speakerformulering i Refleksjón d. 12. september 2010. Udtalelsen starter tid: 14.02 og er som følger:

"Foreldrini hjá Mikael eru danski komponisturin Kristian Blak og amerikanski floytuspælarin Sharon Weiss".

Som du ser af min understregning inddrager speakerteksten personernes etnicitet og kulturelle baggrund på en måde, der indikerer, at de er fremmedelementer i den færøske kontekst og kultur.

Kristian Blak har været bosiddende på Færøerne siden 1974 og Sharon Weiss siden 1975, og de har været væsentlige bidragsydere til det, vi i dag kalder færøsk kultur.

At betegne disse som udlændinge i en kulturudsendelse i KVF i 2010 er en grov ekskludering og stereotypering af to færøske borgere, der fuldgyldigt kan betegnes som færingere.

Jeg er klar over, at denne sproglige formulering er gængs sprogbrug i det færøske samfund og jeg vil derfor bruge denne anledning til at kaste lys på, at konsekvensen af dette sprogbrug er ekskludering af fuldgyltige færøske borgere.

Mit formål med denne henvendelse er at få dette nationalistiske sprogbrug italesat, bevidstgjort og ændret.

Jeg forventer at få udtalelse fra Kringvarp Føroya om hvordan man stiller sig til denne form for sprogbrug og hvad man vil gøre for at ændre den.

På forhånd tak for dit svar.